

Γεωργία Κ. Γερογιάννη ■ Νοσηλεύτρια ΤΕ, ΜSc, Καθηγήτρια Εφαρμογών Τ.Ε.Ι. Αθήνας
Σταυρούλα Κ. Γερογιάννη ■ Νοσηλεύτρια ΤΕ, Μονάδα Τεχνητού Νεφρού Π.Γ.Ν.Α «ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ»

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΝΟΣΗΛΕΥΤΗ ΣΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΕΧΝΗΤΟΥ ΝΕΦΡΟΥ

Η αποτελεσματική οργάνωση και διοίκηση μίας Μονάδας Τεχνητού Νεφρού παίζει καθοριστικό ρόλο στη σφαιρική βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών νεφρολογικής φροντίδας και στην ικανοποίηση των ασθενών. Για το σκοπό αυτό χρειάζεται αποτελεσματική διαχείριση των οικονομικών και ανθρώπινων πόρων, στελέχωση της Μονάδας με επαρκές και εξειδικευμένο προσωπικό, ακριβής τήρηση των πρωτοκόλλων νεφρολογικής νοσηλευτικής, διεξαγωγή εκπαιδευτικών προγραμμάτων, καθώς και παροχή αποτελεσματικής φροντίδας σύμφωνα με τα κριτήρια Διασφάλισης ποιότητας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Μονάδα Τεχνητού Νεφρού αποτελεί έναν οργανωμένο χώρο με ειδικό εξοπλισμό, η οποία μπορεί να βρίσκεται είτε εντός ενός Γενικού Νοσοκομείου ή Ιδιωτικής κλινικής, ή σε άλλον ανεξάρτητο χώρο. Η συγκεκριμένη Μονάδα εξυπηρετεί ασθενείς με Τελικό Στάδιο Νεφρικής Ανεπάρκειας, που υποβάλλονται σε Χρόνια Αιμοκάθαρση.

Η θεραπεία της Χρόνιας Αιμοκάθαρσης ενέχει έναν σημαντικό αριθμό περιορισμών και τροποποιήσεων για τους ασθενείς, που επηρεάζουν αρνητικά τη σωματική και ψυχολογική τους υπόσταση. Για το λόγο αυτό, η αποτελεσματική διαχείριση της φροντίδας των ατόμων αυτών αποτελεί πρόκληση για τους επαγγελματίες υγείας, με σκοπό την παροχή φροντίδας υψηλής

ποιότητας και την ικανοποίηση των ασθενών.

Σύμφωνα με τη White, η υιοθέτηση ενός επαγγελματικού προτύπου νοσηλευτικής διαχείρισης στις Μονάδες Εξωνεφρικής Κάθαρσης βασισμένο στα κριτήρια Διασφάλισης Ποιότητας, μπορεί να συμβάλει στη σφαιρική βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών νεφρολογικής φροντίδας και στην ικανοποίηση των ατόμων που υποβάλλονται σε θεραπεία Νεφρικής Υποκατάστασης.

Συνεπώς, γίνεται αντιληπτό ότι η αποτελεσματική οργάνωση και διοίκηση μίας Μονάδας Τεχνητού Νεφρού παίζει καθοριστικό ρόλο στην παροχή φροντίδας υψηλής ποιότητας, και στην κάλυψη των κριτηρίων Διασφάλισης Ποιότητας.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΕΧΝΗΤΟΥ ΝΕΦΡΟΥ

Οργάνωση είναι η λειτουργία με βάση την οποία γίνεται ο καταμερισμός των ενεργειών και η καθιέρωση των απαιτούμενων ιεραρχικών σχέσεων μεταξύ των παραγόντων που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη των προγραμματισμένων αντικειμενικών σκοπών ενός νοσηλευτικού ιδρύματος ή μίας νοσηλευτικής υπηρεσίας. Οι σκοποί λειτουργίας της Μονάδας Τεχνητού Νεφρού είναι η παροχή εξατομικευμένης και ολοκληρωμένης νοσηλευτικής και ιατρικής φροντίδας, η παροχή φροντίδας υψηλής ποιότητας, με σκοπό την κάλυψη των αναγκών του ασθενούς και την πρόληψη των επιπλοκών, και η διατήρηση του ασθενούς στην καλύτερη δυνατή σωματική και ψυχολογική κατάσταση.

Αρχιτεκτονική διάρθρωση Μονάδας Τεχνητού Νεφρού

Η Μ.Τ.Ν. θα πρέπει να βρίσκεται κατά προτίμηση στον ισόγειο χώρο του Νοσηλευτικού Ιδρύματος με ανεξάρτητη είσοδο. Επίσης, θα πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη για ειδικές ράμπες για φορεία και τροχήλατα μεταφοράς ασθενών. Ο κύριος χώρος χρειάζεται να είναι όσο το δυνατόν ενιαίος με κατανομή 7-10 τ.μ. ανά κλίνη. Επιπλέον, ο φυσικός και τεχνητός φωτισμός της Μονάδας θα πρέπει να είναι πολύ καλός, όπως επίσης και ο κλιματισμός του χώρου, χωρίς ακραίες θερμο-

κρασίες. Επίσης, χρειάζεται να λαμβάνεται υπόψη η ψυχαγωγία των ασθενών κατά τη διάρκεια της Αιμοκάθαρσης (τηλεόραση, ραδιόφωνο) και η επικοινωνία τους. Παράλληλα, ο χώρος της Μονάδας θα πρέπει να έχει άμεση και εύκολη προσπέλαση σε Ακτινολογικό εργαστήριο, Μικροβιολογικό εργαστήριο, Μονάδα Εντατικής Θεραπείας, Χειρουργείο, και Γραφεία κίνησης.

Οι χώροι που θα πρέπει να διαθέτει η Μ.Τ.Ν είναι ο χώρος αναμονής ασθενών - συνοδών, ο οποίος θα πρέπει να είναι ευχάριστος με πρόβλεψη για παραμονή περίπου 30 ατόμων. Επίσης θεωρούνται απαραίτητα τα αποδυτήρια ασθενών και προσωπικού για τη φύλαξη των προσωπικών τους αντικειμένων. Οι τουαλέτες ασθενών και προσωπικού θα πρέπει να βρίσκονται σε σχετικά απομονωμένο χώρο και να είναι εύκολα προσπελάσιμες. Χρειάζεται να προβλέπεται ξεχωριστή τουαλέτα για συνοδούς και επισκέπτες. Παράλληλα χρειάζεται Εργαστήριο τεχνικών και Μικροβιολογικό εργαστήριο. Το εργαστήριο των τεχνικών χρησιμεύει για την αποθήκευση και την επισκευή των μηχανημάτων Αιμοκάθαρσης από τους τεχνικούς της Μ.Τ.Ν. Η παρουσία ειδικών τεχνικών κατά τη διάρκεια λειτουργίας της Μονάδας αυξάνει το αίσθημα ασφαλείας των αρρώστων και συμβάλει στην ομαλή διεξαγωγή της Αιμοκάθαρσης, με την αποκατάσταση μίας έκτακτης βλάβης. Το Μικροβιολογικό εργαστήριο παρέχει τη δυνατότητα άμεσης αντιμετώπισης ενός επειγόντος συμβάντος με τη μέτρηση των τιμών του αίματος (π.χ. Κάλιο, Νάτριο, Αιματοκρίτης).

Θα πρέπει να προβλέπεται απαραίτητα όταν η Μ.Τ.Ν. βρίσκεται μακριά από το Νοσηλευτικό Ίδρυμα. Επίσης θεωρείται πολύ σημαντικός ο χώρος επεξεργασίας νερού, ο οποίος ελέγχει την ποιότητα του αποιονισμένου νερού κατά τη διάρκεια της Αιμοκάθαρσης. Θα πρέπει να γίνεται καθημερινός έλεγχος της ποιότητας του νερού και καταγραφή της μέτρησης σε ειδικό βιβλίο. Επιπλέον, απαιτείται Μονάδα βιολογικού καθαρισμού γιατί τα υγρά και στερεά απόβλητα της Μ.Τ.Ν. είναι βιολογικά υλικά υψηλής μολυσματικότητας και γι' αυτό χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή. Η γεννήτρια ρεύματος χρειάζεται για οποιαδήποτε περίπτωση διακοπής της κεντρικής τροφοδοσίας. Ο Χώρος αποθήκευσης υλικού χρειάζεται να είναι ανάλογος με τον αριθμό των ασθενών της Μ.Τ.Ν. προκειμένου να υπάρχει επάρκεια υλικού τουλάχιστον για διάστημα ενός μήνα.

Ο βασικός χώρος Αιμοκάθαρσης θα πρέπει να περιλαμβάνει μία αίθουσα με μηχανήματα Αιμοκάθαρσης, μία αίθουσα μικροεπεμβάσεων για την αντιμετώπιση επειγόντων περιστατικών, καθώς και μία Ηπατική μονάδα για ασθενείς με μεταδοτικά λοιμώδη νοσήματα (π.χ. AIDS και Ηπατίτιδα Β), η οποία θα πρέπει να λειτουργεί σε απομονωμένο χώρο. Επιπλέον, χρειάζεται αίθουσα εκπαίδευσης η οποία χρησιμεύει για τη διεξαγωγή διαφόρων εκπαιδευτικών μαθημάτων στα πλαίσια της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης του προσωπικού. Το Γραφείο Διευθυντή Μ.Τ.Ν. και το γραφείο ιατρών είναι απαραίτητα διότι φυλάσσονται οι κάρτες με το ιστορικό και την παρακολούθηση των ασθενών, καθώς και οι φάκελοι με τα αποτελέσματα των εργαστηριακών και ακτινολογικών τους εξετάσεων. Επίσης φυλάσσονται στοιχεία παλαιότερων ασθενών, τα οποία είναι σημαντικά για την ιατρική στατιστική. Το συγκεκριμένο γραφείο θα πρέπει να παρέχει στο γιατρό τη δυνατότητα εξέτασης διαφόρων ασθενών.

Επίσης, χρειάζεται Γραφείο Προϊσταμένης και Νοσηλευτών όπου υπάρχουν τα προγράμματα ασθενών και προσωπικού, η λογοδοσία, τα ατομικά ντοσιέ των ασθενών και διάφορα έντυπα της Μ.Τ.Ν. Επιπλέον, η ύπαρξη χώρου γραμματείας, κοινωνικής λειτουργού, και διαιτολόγου θεωρείται απαραίτητη μέσα στα πλαίσια λειτουργίας της Μ.Τ.Ν. Τα μηχανήματα Αιμοκάθαρσης θα πρέπει να είναι σύγχρονης ιατρικής τεχνολογίας, προκειμένου η θεραπεία της Αιμοκάθαρσης να είναι αποτελεσματική και να προλαμβάνονται έγκαιρα οι οποιοσδήποτε επιπλοκές κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης θεραπείας. Επιπλέον τα συγκεκριμένα μηχανήματα χρειάζεται να εκτελούν όλες τις μεθόδους Αιμοκάθαρσης (πχ. Κλασική Αιμοκάθαρση, Αιμοδιήθηση, Βιοδιήθηση, Αιμοδιαδιήθηση) και να είναι κατανοητά και εύχρηστα από το νοσηλευτικό προσωπικό. Για την ομαλή λειτουργία της Μονάδας απαιτούνται 2 τουλάχιστον εφεδρικά μηχανήματα. Επίσης, απαιτούνται ξεχωριστά μηχανήματα για την Ηπατική Μονάδα. Το μηχανήμα επεξεργασίας ύδατος ή η αντίστροφη όσμωση θα πρέπει να παρέχει άριστη ποιότητα αποιονισμένου νερού στα μηχανήματα Αιμοκάθαρσης τουλάχιστον μέχρι το πέρας της τελευταίας συνεδρίας της ημέρας.

Επίσης, για τη διεξαγωγή της Αιμοκάθαρσης απαιτούνται είτε νοσοκομειακά κρεβάτια ή ειδικές πολυθρόνες Αιμοκάθαρσης. Η επιλογή εξαρτάται από την πολιτική του εκάστοτε νοσηλευτικού ιδρύματος και την άνεση του ασθενούς. Παράλληλα, ο αναλυτής Καλίου, Νατρίου και Ασβεστίου είναι απαραίτητος στο χώρο του μικροβιολογικού εργαστηρίου, όπως επίσης και ο μικροφυγόκεντρος για τον προσδιορισμό του Αιματοκρίτη. Επιπλέον, η ύπαρξη Ηλεκτροκαρδιογράφου, απινιδωτή, και τροχήλατου εκτάκτου ανάγκης είναι απαραίτητη στο χώρο της Μ.Τ.Ν., για τη διενέργεια καρδιοαναπνευστικής αναζωογόνησης. Η ζυγαριά ακριβείας είναι απαραίτητη για το ζύγισμα των ασθενών πριν και μετά από κάθε συνεδρία Αιμοκάθαρσης με σκοπό την ακριβή αφαίρεση των συσσωρευμένων υγρών από τον οργανισμό του ασθενούς. Παράλληλα, στο χώρο της Μ.Τ.Ν. είναι απαραίτητες και διάφορες ειδικές εγκαταστάσεις όπως ειδική εγκατάσταση παροχής αποιονισμένου νερού, κεντρική παροχή Οξυγόνου, κεντρική εγκατάσταση αναρρόφησης, ειδική εγκατάσταση αποχέτευσης, εγκατάσταση κλιματισμού, εγκαταστάσεις τηλεπικοινωνίας και ενδοσυνεννόησης.

Εκπαίδευση προσωπικού

Οι επαγγελματίες υγείας που εργάζονται στο χώρο της Αιμοκάθαρσης θα πρέπει να διαθέτουν υψηλό επίπεδο επιστημονικής κατάρτισης, προκειμένου να κατανοούν και να εφαρμόζουν τα κριτήρια Διασφάλισης Ποιότητας που έχουν τεθεί για την αποτελεσματική λειτουργία της εκάστοτε Μονάδας. Το Νοσηλευτικό προσωπικό, εκτός από τη βασική εκπαίδευση (Τεχνολογική ή Πανεπιστημιακή), οφείλει να λαμβάνει εξάμηνη τουλάχιστον ειδική, θεωρητική, και πρακτική εκπαίδευση στο χώρο της Αιμοκάθαρσης.

Γι' αυτό, θεωρείται αναγκαία η διεξαγωγή διαφόρων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, σεμιναρίων, ημερίδων, και συνεδρίων, προκειμένου οι επαγγελματίες υγείας να ανανεώνουν το γνωστικό τους πεδίο και να συμβαδίζουν με τις τελευταίες εξελίξεις στο χώρο της νεφρολογίας. Συνεπώς, θεωρείται απαραίτητη η ύπαρξη ειδικού χώρου εκπαίδευσης μέσα στη Μ.Τ.Ν. με όλα τα απαραίτητα εκπαιδευτικά μέσα, συστήματα, υλικό, καθώς και εξειδικευμένους εκπαιδευτές.

ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΕΧΝΗΤΟΥ ΝΕΦΡΟΥ

Η στελέχωση περιλαμβάνει την επιλογή του προσωπικού καθώς και την τοποθέτησή του στις προβλεπόμενες θέσεις που προσδιορίστηκαν από την οργάνωση. Βασική προϋπόθεση για τη στελέχωση είναι ο προσδιορισμός των απαιτήσεων της κάθε θέσης, ο οποίος εκφράζεται σε καθήκοντα και ειδικά προσόντα, όπως εκπαίδευση, πείρα, ατομικά χαρακτηριστικά. Αυτά χρησιμοποιούνται ως βάση για την επιλογή, πρόσληψη, και κατάρτιση του προσωπικού που στελεχώνει την οργανωτική διάρθρωση.

Πολυδιάστατη Επιστημονική ομάδα

Η επαρκής στελέχωση της Μ.Τ.Ν. παίζει σημαντικό ρόλο στη σωστή και αποτελεσματική λειτουργία της. Η Μ.Τ.Ν. θα πρέπει να είναι στελεχωμένη από έμπειρο και εξειδικευμένο ιατρικό, νοσηλευτικό, τεχνικό, και βοηθητικό προσωπικό, με σκοπό την παροχή ολοκληρωμένης και εξατομικευμένης φροντίδας στα άτομα που υποβάλλονται σε Χρόνια Αιμοκάθαρση. Η κάλυψη της Μονάδας από ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό είναι αναγκαία καθ' όλη τη διάρκεια του 24ώρου και γίνεται είτε με εσωτερική εφημερία ή από το σπίτι. Επιπλέον, για την αποτελεσματική λειτουργία της Μονάδας είναι απαραίτητη η ύπαρξη πολυδιάστατης επιστημονικής ομάδας, η οποία θα πρέπει να απαρτίζεται από Ιατρικό προσωπικό (Χειρουργό, Καρδιολόγο, Διαβητολόγο), Νοσηλευτικό προσωπικό, Τεχνικό προσωπικό, Διαιτολόγο, Ψυχολόγο, Κοινωνική λειτουργό, Φυσιοθεραπευτή, Εργαστηριακούς, Γραμματέα, Βοηθητικό προσωπικό (Βοηθός θαλάμου, νοσοκόμος, τραυματιοφορείς, καθαρίστρια, τραπεζοκόμα).

Οι παραπάνω ειδικότητες θεωρούνται απαραίτητες για τη σφαιρική κάλυψη των αναγκών των ασθενών που υποβάλλονται σε Χρόνια Αιμοκάθαρση, λόγω των πολύπλοκων προβλημάτων που παρουσιάζουν εξαιτίας της θεραπείας τους. Γι' αυτό, τα μέλη της διεπιστημονικής ομάδας υγείας θα πρέπει να διατηρούν στενή συνεργασία με τους ασθενείς και τις οικογένειές τους, πράγμα το οποίο μπορεί να συμβάλει στη σφαιρική εκτίμηση των αναγκών του ασθενούς και στην παροχή ποιοτικής φροντίδας στην κλινική πράξη.

Στόχοι προγράμματος Νοσηλευτικής υπηρεσίας

Οι στόχοι του προγράμματος της Μ.Τ.Ν. θα πρέπει να είναι η πραγματοποίηση των αντικειμενικών σκοπών της Μονάδας, και κυρίως εκείνων που αναφέρονται στη νοσηλευτική φροντίδα του ασθενούς. Επίσης, χρειάζεται ακριβής συνδυασμός των αναγκών της Μονάδας με τον αριθμό και τις ικανότητες του προσωπικού, κατάλληλη χρησιμοποίηση της επαγγελματικής εμπειρίας και των γνώσεων του προσωπικού, ίση μεταχείριση όλων των εργαζομένων, ικανοποίηση του προσωπικού ως προς το ωράριο εργασίας, και εξέταση και μελέτη διαφόρων ειδικών αναγκών του προσωπικού και των ασθενών.

ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΕΧΝΗΤΟΥ ΝΕΦΡΟΥ

Συντονισμός είναι η ενεργοποίηση και καθοδήγηση του προσωπικού μίας Νοσηλευτικής Μονάδας με σκοπό την επίτευξη κοινών αντικειμενικών σκοπών ενός νοσηλευτικού ιδρύματος ή μίας νοσηλευτικής υπηρεσίας. Τον κύριο ρόλο στο συντονισμό παίζει ο Προϊστάμενος, ο οποίος έχει την πρωταρχική ευθύνη δημιουργίας ενός κλίματος αρμονίας στις μεταξύ του προσωπικού σχέσεις, αλλά και σωστής συνεργασίας με τα υπόλοιπα τμήματα του νοσοκομείου.

Ο ρόλος του Προϊσταμένου στη Μονάδα Τεχνητού Νεφρού

Το έργο του Προϊσταμένου στη Μ.Τ.Ν. είναι πολυδιάστατο και πολύπλοκο. Η θέση του είναι επιφορτισμένη με πολλαπλές ευθύνες, με σκοπό την αποτελεσματική οργάνωση της Μονάδας και την παροχή ποιοτικής φροντίδας στους ασθενείς. Ο σωστός προγραμματισμός και η αποτελεσματική οργάνωση αποτελούν τη βάση της επιτυχίας. Επίσης, ο καθορισμός μετρήσιμων, πραγματοποιήσιμων και ρεαλιστικών στόχων αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επίτευξη του επιθυμητών στόχων μέσα στη Μονάδα.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, ο Προϊστάμενος χρειάζεται να διαθέτει υψηλή επιστημονική κατάρτιση και μακροχρόνια επαγγελματική εμπειρία στο χώρο της Νεφρολογίας.

Οι κύριες αρμοδιότητες του Προϊσταμένου μέσα στη Μ.Τ.Ν. είναι ο καθορισμός της ποσοτικής και ποιοτικής σύνθεσης της νοσηλευτικής ομάδας, η αποτελεσματική διαχείριση των οικονομικών και ανθρώπινων πόρων που διατίθενται για τη Μ.Τ.Ν, ο σχεδιασμός και η διεξαγωγή εκπαιδευτικών προγραμμάτων με σκοπό την προαγωγή της εκπαίδευσης του προσωπικού σχετικά με θέματα νεφρολογικού τομέα.

Επίσης, ο Προϊστάμενος θα πρέπει να στοχεύει στην προαγωγή της νοσηλευτικής έρευνας στο νεφρολογικό τομέα, στην καλλιέργεια ενός κλίματος ομαλής και αρμονικής συνεργασίας μεταξύ του προσωπικού της Μονάδας, στον καθορισμό βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων και στη σωστή ορ-

γάνωση του χρόνου για την επίτευξή τους, στην αποτελεσματική λειτουργία της Μονάδας, στην παροχή κινήτρων στο νοσηλευτικό προσωπικό και στην κινητοποίηση της θέλησής τους για υψηλότερη απόδοση μέσα στο χώρο της Μονάδας.

Πιο συγκεκριμένα, ο Προϊστάμενος στη Μ.Τ.Ν. θα πρέπει να αναθέτει αρμοδιότητες στο νοσηλευτικό προσωπικό με σκοπό την παρότρυνσή τους για ενεργό συμμετοχή στις οργανωτικές δραστηριότητες της Μονάδας. Επίσης, χρειάζεται να επιδιώκει την αποτελεσματική επικοινωνία και τη δημιουργία σχέσης αμοιβαίας εμπιστοσύνης και σεβασμού με τα υπόλοιπα μέλη της πολυδιάστατης επιστημονικής ομάδας, την υποστηρικτική προσέγγιση των ασθενών και των οικογενειών τους, και την επίλυση των προβλημάτων της Μονάδας με σκοπό την ικανοποίηση των προβλημάτων των ασθενών και του προσωπικού. Τέλος, θεωρείται απαραίτητη η ανάθεση οδηγιών στο προσωπικό με σαφήνεια και διπλωματικότητα, προκειμένου να προλαμβάνονται οποιεσδήποτε αρνητικές αντιδράσεις από την πλευρά του προσωπικού. Επίσης, βασικός στόχος του Προϊσταμένου θα πρέπει να είναι η εκτίμηση, η αναγνώριση, και η επιβράβευση των σωστών προσπαθειών του προσωπικού, με παράλληλη διατήρηση της πειθαρχίας και της δημοκρατικής επίλυσης των οποιονδήποτε προβλημάτων, καθώς και η συνεχής αξιολόγηση της παρεχόμενης φροντίδας στα άτομα που υποβάλλονται σε Χρόνια Αιμοκάθαρση. Συνεπώς, για την επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων στο διοικητικό του έργο, ο Προϊστάμενος θα πρέπει να διαθέτει τα παρακάτω χαρακτηριστικά: Ευφυΐα (Γνώση, Κρίση, Ευγλωττία, Αποφασιστικότητα, Τόλμη, Προσωπική ακεραιότητα), Προσωπικότητα (Αυτοπεποίθηση, Συναισθηματική ισορροπία, Δημιουργικότητα, Προσαρμοστικότητα, Συνεργασιμότητα, Ανεξαρτησία (Διαφωνία), Ικανότητες (Κοινωνικότητα, Κύρος, Δημοτικότητα).

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΝΟΣΗΛΕΥΤΗ ΣΤΗ ΜΟΝΑΔΑ ΤΕΧΝΗΤΟΥ ΝΕΦΡΟΥ

Η φροντίδα των ατόμων που υποβάλλονται σε Χρόνια Αιμοκάθαρση αποτελεί κατά κύριο λόγο νοσηλευτικό έργο. Γι' αυτό, οι Νοσηλεύτες Νεφρολογίας θα πρέπει να διαθέτουν την κατάλληλη επιστημονική κατάρτιση, προκειμένου να παρέχουν ποιοτική φροντίδα στους ασθενείς και αποτελεσματική ψυχολογική υποστήριξη. Πιο συγκεκριμένα, ο Νοσηλευτής Νεφρολογίας χρειάζεται να διαθέτει τις κατάλληλες γνώσεις σχετικά με:

- Τις αρχές και το σκοπό της Αιμοκάθαρσης.
- Την αποτελεσματική εκπαίδευση και ψυχολογική υποστήριξη του ασθενούς.
- Την παροχή άριστης εξατομικευμένης φροντίδας στον ασθενή.

Επίσης, ο Νοσηλευτής Νεφρολογίας θα πρέπει να διαθέτει την ικανότητα:

- Να αξιολογεί τη γενική κατάσταση του ασθενούς πριν, κατά τη διάρκεια, και μετά τη συνεδρία Αιμοκάθαρσης.
- Να χειρίζεται αποτελεσματικά τα μηχανήματα Αιμοκάθαρσης.
- Να εφαρμόζει με ακρίβεια τα πρωτόκολλα νεφρολογικής νοσηλευτικής.

- Να διαπιστώνει έγκαιρα τις επιπλοκές που συμβαίνουν κατά τη διάρκεια της Αιμοκάθαρσης και να τις αντιμετωπίζει αποτελεσματικά.

- Να επιβεβαιώνει την αποτελεσματικότητα της κάθε συνεδρίας Αιμοκάθαρσης.

Ο Νοσηλευτής Νεφρολογίας έχει έξι βασικούς ρόλους μέσα στη Μονάδα Τεχνητού Νεφρού, οι οποίοι τον βοηθούν ώστε να παρέχει άριστη κλινική φροντίδα και αποτελεσματική ψυχολογική υποστήριξη στους ασθενείς. Οι ρόλοι αυτοί είναι οι εξής:

Ο παρέχων φροντίδα

Ο Νοσηλευτής ως παρέχων φροντίδα θα πρέπει να αναγνωρίζει τους στρεσογόνους παράγοντες που απασχολούν τον κάθε ασθενή, να εφαρμόζει αποτελεσματικές μεθόδους επικοινωνίας, να δημιουργεί μία υποστηρικτική σχέση με τον ασθενή, η οποία θα στηρίζεται στον αμοιβαίο σεβασμό και την εμπιστοσύνη, και να διατηρεί μία ισορροπία ανάμεσα στην τεχνολογική πλευρά της Αιμοκάθαρσης και τη συναισθηματική υποστήριξη των ασθενών.

Εκπαιδευτής

Ο Νοσηλευτής ως εκπαιδευτής θα πρέπει να παρέχει την κατάλληλη εκπαίδευση στους ασθενείς προκειμένου να συμμετέχουν ενεργά στο σχεδιασμό της φροντίδας τους και να φτάνουν στο μέγιστο επίπεδο σωματικής, ψυχικής, και κοινωνικής αποκατάστασης.

Συνήγορος

Ο Νοσηλευτής ως συνήγορος χρειάζεται να παρέχει βοήθεια στον ασθενή προκειμένου να προσαρμοστεί αποτελεσματικά στο σχήμα της Αιμοκάθαρσης, και να ενθαρρύνει τον ασθενή να έχει κίνητρα στη ζωή του, έτσι ώστε η Αιμοκάθαρση να μην επηρεάζει αρνητικά τις υπόλοιπες πλευρές της ζωής του.

Μέντορας

Ο Νοσηλευτής ως μέντορας μπορεί να ενθαρρύνει τον ασθενή να αναπτύξει θετική και ρεαλιστική αντίληψη για τη ζωή του, και να τον βοηθήσει να αναπτύξει ένα υποστηρικτικό δίκτυο από φίλους ή ομοιοπαθείς.

Συντονιστής

Ως συντονιστής, ο Νοσηλευτής Νεφρολογίας θα πρέπει να ενθαρρύνει τον ασθενή να συμμετέχει στη δική του φροντίδα και να αναλαμβάνει την ευθύνη των αποφάσεών του.

Συμπαραστάτης

Ως συμπαραστάτης, ο Νοσηλευτής Νεφρολογίας μπορεί να παραπέμπει τον ασθενή στα υπόλοιπα μέλη της διεπιστημονικής ομάδας εάν υπάρχει ανάγκη. Συνεπώς, ο ρόλος του Νοσηλευτή Νεφρολογίας θεωρείται πολύ σημαντικός για την εφαρμογή αποτελεσματικών νοσηλευτικών παρεμβάσεων και την επίτευξη των επιθυμητών θεραπευτικών αποτελεσμάτων στην κλινική πράξη. Αυτό, γιατί οι Νοσηλευτές Νεφρολογίας ξοδεύουν περίπου 10 με 12 ώρες την εβδομάδα για τη φροντίδα του κάθε ατόμου που υποβάλλεται σε Χρόνια Αιμοκάθαρση. Γι' αυτό, έχουν μεγάλη ευθύνη για την εφαρμογή των απαραίτητων νοσηλευτικών παρεμβάσεων κατά τη διάρκεια της θεραπείας τους και την ψυχολογική υποστήριξη των ατόμων που υποβάλλονται σε Χρόνια Αιμοκάθαρση.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΕΧΝΗΤΟΥ ΝΕΦΡΟΥ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση Νοσηλευτών Αιμοκάθαρσης και Μεταμόσχευσης / Ευρωπαϊκή Ένωση Νεφρολογικής Φροντίδας (European Dialysis and Transplant Nurses Association/ European Renal Care Association-EDTNA/ERCA) υποστηρίζει ότι όλα τα άτομα θα πρέπει να έχουν ίση πρόσβαση στις υπηρεσίες Εξωνεφρικής Κάθαρσης καθ' όλη τη διάρκεια του 24ώρου.

Επίσης, η εφαρμογή περισσότερων βαρδιών Αιμοκάθαρσης στο νοσοκομείο καθημερινά μπορεί να συνεισφέρει αποτελεσματικά στην επάρκεια των μηχανημάτων Αιμοκάθαρσης και στην κάλυψη όλων των αναγκών των ασθενών. Ο Προϊστάμενος θεωρείται ο κατεξοχήν υπεύθυνος για τη σωστή διαχείριση της Μονάδας Τεχνητού Νεφρού, ο οποίος χρειάζεται να προβαίνει συχνά σε ανακατανομή του νοσηλευτικού προσωπικού ανάλογα με τις αλλαγές στον αριθμό των ασθενών, πράγμα το οποίο συμβάλλει στην αποτελεσματική κάλυψη των συνολικών αναγκών των ασθενών. Σύμφωνα με τον Burrows, τα άτομα που χρειάζονται Εξωνεφρική Κάθαρση υπολογίζεται ότι αυξάνονται σε ποσοστό μεταξύ 8% και 9% ετησίως. Συνεπώς, πιθανολογείται ότι στο μέλλον θα χρειάζονται περισσότεροι Νοσηλευτές Νεφρολογίας για την κάλυψη των αναγκών στις Μονάδες Εξωνεφρικής Κάθαρσης. Σύμφωνα με τα Ευρωπαϊκά πρότυπα, η αναλογία Νοσηλευτή - ασθενούς μέσα στη Μ.Τ.Ν. είναι 1 Νοσηλευτής προς 3 ασθενείς.

Επίσης, σημαντικό ρόλο παίζει η διεξαγωγή της Αιμοκάθαρσης κάτω από ασφαλείς συνθήκες, η πρόληψη των μεταδοτικών ασθενειών στο χώρο της Μονάδας, και η μείωση των επιπλοκών κατά τη διάρκεια της θεραπείας. Παράλληλα, θα πρέπει να διενεργούνται τακτικές κατ' οίκον επισκέψεις από τα μέλη της πολυδιάστατης επιστημονικής ομάδας, προκειμένου να παρέχουν ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη στα άτομα αυτά και τις οικογένειές τους.

Επιπλέον, η χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών παίζει σημαντικό ρόλο στη Διασφάλιση της Ποιότητας της κάθε συνεδρίας Αιμοκάθαρσης, εφόσον έχουν την ικανότητα να συλλέγουν ακριβή στοιχεία από τα μηχανήματα Εξωνεφρικής Κάθαρσης και να επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι η διεξαγωγή της θεραπείας έγινε σύμφωνα με τις ακριβείς ιατρικές οδηγίες. Η τεκμηρίωση όλων των διαδικασιών που λαμβάνουν μέρος στη Μονάδα Τεχνητού Νεφρού θα πρέπει να γίνεται με ακρίβεια, προκειμένου να εξασφαλίζεται η εφαρμογή των απαραίτητων πρωτοκόλλων διαχείρισης της θεραπείας. Επιπλέον, χρειάζεται να γίνεται διανομή ερωτηματολογίων στους ασθενείς, προκειμένου να εκτιμάται η συνολική ικανοποίησή τους από την ποιότητα της παρεχόμενης νεφρολογικής φροντίδας.

Επιπλέον, κάθε Μ.Τ.Ν. έχει την υποχρέωση να διατηρεί αρχείο ασθενών και να ενημερώνει κάθε μήνα την Υπηρεσία Συντονισμού και Ελέγχου Εξωνε-

φρικής κάθαρσης και Μεταμόσχευσης (ΥΣΕ) σχετικά με οποιοδήποτε μεταβολές στους ασθενείς της Μονάδας.

Τέλος, η σύσταση επιτροπής Διασφάλισης Ποιότητας θεωρείται απαραίτητη προκειμένου να γίνεται επιθεώρηση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών νεφρολογικής φροντίδας σύμφωνα με τα κριτήρια Διασφάλισης ποιότητας που έχουν τεθεί και να πραγματοποιούνται βελτιώσεις εάν κρίνεται απαραίτητο.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΕΧΝΗΤΟΥ ΝΕΦΡΟΥ

Για την ομαλή λειτουργία της Μ.Τ.Ν χρειάζεται κάλυψη νοσηλείας σε συγκεκριμένο αριθμό ασθενών, ανάλογα με τις δυνατότητες της κάθε Μονάδας, επαρκής και σύγχρονος τεχνολογικός εξοπλισμός, ακριβής τήρηση των πρωτοκόλλων νεφρολογικής φροντίδας, τακτικός έλεγχος και συντήρηση των μηχανημάτων αιμοκάθαρσης από ειδικούς τεχνικούς, πλήρες εξοπλισμένο μικροβιολογικό εργαστήριο για έλεγχο και αντιμετώπιση των επειγόντων περιστατικών, συνεργασία με άλλους επαγγελματίες υγείας (π.χ. Αγγειοχειρουργό, Καρδιολόγο, Ακτινολόγο, Διαιτολόγο, κοινωνικό λειτουργό) σε περίπτωση ανάγκης, και απολύμανση των μηχανημάτων. Μετά το τέλος της κάθε συνεδρίας Αιμοκάθαρσης τα μηχανήματα θα πρέπει απαραίτητα να υποβάλλονται σε θερμική ή χημική αποστείρωση για την πρόληψη μετάδοσης ιογενών λοιμώξεων. Κατά τη θερμική αποστείρωση διοχετεύεται στο κύκλωμα υγρού αιμοκάθαρσης νερό θερμοκρασίας 85-95 °C για 30 λεπτά περίπου. Κατά τη χημική αποστείρωση χρησιμοποιείται διάλυμα φορμαλδεΐδης 37-40% αραιωμένο ή υποχλωριώδες Νάτριο. Ακολουθεί έλεγχος του κυκλώματος για παρουσία Na ή φορμαλδεΐδης. Βέβαια, εκτός από τη μεγάλη συμβολή της Νοσηλευτικής και ιατρικής υπηρεσίας στη λειτουργία της Μ.Τ.Ν., για την ομαλή λειτουργία της χρειάζεται η συμβολή και άλλων υπηρεσιών, οι οποίες είναι οι Διοικητικές υπηρεσίες, το Συνεργείο καθαριότητας, ο Κεντρικός εφοδιασμός, τα Πλυντήρια, και τα Συνεργεία ηλεκτρολόγων, ηλεκτρονικών, υδραυλικών, και ξυλουργών για επιδιόρθωση έκτακτων βλαβών.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η Μονάδα Τεχνητού Νεφρού αποτελεί ένα ιδιαίτερο τμήμα, το οποίο χρειάζεται κατάλληλη οργάνωση και διοίκηση για την αποτελεσματική λειτουργία της. Συνεπώς, η επιτυχής λειτουργία του συγκεκριμένου τμήματος προϋποθέτει οργάνωση της Μονάδας σύμφωνα με τις διεθνείς προδιαγραφές ασφάλειας και υγιεινής, αποτελεσματική διαχείριση των οικονομικών και ανθρωπίνων πόρων, στελέχωση της Μονάδας με επαρκές και εξειδικευμένο προσωπικό. Επίσης χρειάζεται ακριβής τήρηση των πρωτοκόλλων νεφρολογικής νοσηλευτικής, διεξαγωγή εκπαιδευτικών προγραμμάτων για το προσωπικό της Μονάδας, ύπαρξη επαρκούς και σύγχρονου τεχνολογικού εξοπλισμού, παροχή ποιοτικής φροντίδας στα άτομα που υποβάλλονται σε Χρόνια Αιμοκάθαρση σύμφωνα με τα Ευρωπαϊκά και Διεθνή πρότυπα Διασφάλισης Ποιότητας. ■

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. White RB. Epoetin alfa-Focus on Nursing Case Management. Case Study for the Anaemic Patient. ANNA Journal 1996, 23 (3): 326-329.
2. Λανάρα ΑΒ. Διοίκηση Νοσηλευτικών υπηρεσιών: Θεωρητικό και Οργανωτικό Πλαίσιο. 3^η Έκδοση. Αθήνα, 2002.
3. Θάνου Ι. Οργάνωση και λειτουργία Μονάδας Τεχνητού Νεφρού. Αιμοκάθαρση. Έκδοση Ελληνικής Νεφρολογικής Εταιρείας, Αθήνα, 1986.
4. Κυριμιλίδου Α. Οργάνωση και λειτουργία Μονάδας Τεχνητού Νεφρού. Πρακτικά 4ου Πανελληνίου Συνεδρίου Νοσηλευτών Νεφρολογίας, 2000: 121-127.
5. Stokes RA. Streamlining Orientation for Hemodialysis Nursing: A Competency-Based Approach. ANNA Journal 1991, 18 (1): 33-38.
6. Λάσκαρη Α. Κλινικά Πρότυπα στη Χρόνια Περιοδική Αιμοκάθαρση. Επιθεώρηση 1997, 18: 19-22.
7. Γκουλιαδίτη Β. Management Υπηρεσιών Υγείας: Σχεδιασμός και οργάνωση Τμημάτων Κλινικής Μηχανικής'. Σημειώσεις Εθνικού κέντρου Δημόσιας Διοίκησης, 2003.
8. Ran KJ, Hyde C. Nephrology Nursing Practice: more than technical expertise. EDTNA/ERCA Journal 1999, XXX (4): 4-7.
9. EDTNA/ERCA. European Standards for Nephrology Nursing Practice. Geneva, European Dialysis and Transplant Nurses Association-European Renal Care Association, 1994.
10. Mays N. Management and resource allocation in end-stage renal failure units: a review of current issues. King's Fund Publishing Office, London, 1990.
11. Burrows L. Peritoneal Dialysis Technician: A Process for Role Definition. ANNA Journal 1995, 22 (3): 319-322.
12. Levin N, Gotch F, Bednar B, Gallagher N, Peterson G. Kinetics and Quality Assurance: Prescription Therapy through Kinetic Modelling. ANNA Journal 1991, 18 (3): 269-290.
13. Βλάχος Ε, Κωστενίδου Μ, Θάνου Ι. Σχεδιασμός προγράμματος φροντίδας στην αιμοκάθαρση με τεχνητό νεφρό. In: Θάνου Ι, Κωστενίδου Μ. (Eds). Νοσηλευτικές παρεμβάσεις στην αντιμετώπιση νεοεντασσομένου ασθενή σε εξωνεφρική κάθαρση. 11η Νοσηλευτική Ημερίδα. Τόμος πρακτικών, 2001.